

COMMENTATIO 5.

IN

STILUM,

EJUSQUE

TRIPLICEM CHARACTEREM,

Quam

ADJUVANTE DEO

Consentiente verò Ampliſſimâ Facul-
tate Philoſophicâ,

In Regiâ Academiâ Aboënſi,

SUB PRÆSIDIO

M. CHRISTIERNI
ALANDRI,

Eloqv. Professoris Ordinarii,

Publici ſpeciminis loco æqvis bonisq; exami-
nandam modèſtè exhibet

S. R. M. Alumnus

MAGNUS AURICOLA,

Helsingforſiâ - Nylandus.

Ad diem, (ſi DEO ita viſum fuerit,)

20 Maji, Anni 1699.

Impr. apud JO. LAURENT. WALLIUM

The Edle / Högwiſſe/
Ehrebörne / Wälwiſſe och

Herz Johan Laurentz / Kongl. May. &
Troo-Tienare och Juſtitiaæ Borg-
Måſtare i Stapelſtaden Helsingfors.

Herz Petter Stolpe / Kongl. May. &
Troo-Tienare och Landz - Secrete-
rare.

Herz Erich Helsing / Wälbetrodd
Krijgz-Mans Huus Bookhållare öf-
wer Finland.

Herz Råd-Man Torſten Burgman/
ſin högtåhrade Swåger.

Herz Befallningzman Johan Ha-
gert / ſin åhrade Gynnare.

Herz Befallningsman Petter For-
ſteen / ſin åhrade Couſin och ålſke-
lige Frände.

Herz HandelsMan Johan Kortz-
Man / ſin beſhunnerlige Gynnare.

Högachtade / WälPagarne
WälAchtade Herrar

Herz Hans Godhe / Kongl. Man. &
Troo-Tienare och Landz-Camrarerare
i Helsingfors.

Herz Gabriel Hinderfon / Wälach-
tad RådMan och Cämner-Præles
dersammastådes.

Herz Råd-Man Johan Burtz /
sin tilförlätelige Gynnare.

Herz Johan Archenholt / Stadz-Secr.
i benämde Stad / sin gunstige Gynnare.

Herz Befallningzman Fredrich A-
xelson / sin åhrade Gynnare.

Herz HandelsMan Hans Burg-
man / sin högtåhrade Swäger.

Herz HandelsMan Petter Burg-
Man / sin högtåhrade Swäger.

Höge Patroner och Mån med Gunstige
Herrar och Wänner
Ehr med wördnad och plicte iag mig
flåd; skyldig erkänner/

För de märckliga prof/ Ehr tacktz mig rundliga
gifwa/

Af Eder Ynnest och Gunst den iag ei mächtar be-
skrifwa/

Allt uti ödmuete minne iag har/ ty mehr iag ey äger
Dch än wijsare mig Ehr tiensst och wördnad tillsäger/
Så wijsa iag ther til/ kan kraffterne dugliga präfwal/
Dch til sliete behof mig framgeent skicka och öfwa/
Dy tagē upp med gunst mie wälmente arbete ringa
Dem iag tillskrifwa bort/ å den Ort iag mehr haf-
wer inga/

Som mehra wördna förtient du Ehr iag skyldigst
upräcknar/

Dch på detta papper mz ödmuete tillsörlicht tecknar.
GUD gifw' Sialenes Nöye och Frögd så länge wid
lijfwē

I åren/ at Eder roo och hugnad stadiga blifwa
Til den wäntade tijd när Gud sidst täncker en ända
Göra med Eder lijf/ han tacktes Englarna sända
Som Eder upp til sig månd hämta bland Helgonen
andra

Önskar af hertat at I med frögd de wägarna
wandra.

Således at wiisa sin skyldige tack samhet
dessa ringa wärck updrager

MAGNUS AURICOLA, S. R. M. Al.

LECTOR BENEVOLE, SALVE!

N literis progressum facturo, omnia subtilitate prosequi impossibile est; quod ipsum mihi non ut ambitioso, sed qualicunque ratione instin-
cto, in theatrum Disputatorium progredi volenti, ingenii acuendi gratia, omnino addit calcar & ad majora incitamentum. Nihil, autem, prorsus, vel hoc erigeret, aut servaret, nisi pia Scriptorum sollicitudo & triumphatrix inertie diligentia, precipuum inter legendum & scribendum occupans locum, exempla clarissimorum Majorum, que fomenta sunt virtutis ad posteros transmisisset: Sed utrum jam horum nobilius, lectio aut scriptio, ambigi poterit? Legentibus multe elabuntur sententia, quippe moras non patitur lectio; Quod, autem, scriptum habetur, semper vacat ad legendum, cum vacat legenti; nec operosum est, dum presens est; sed si velis accipitur, si velis seponitur; imo, vox audita perit, littera scripta manet: Ejusmodi autem Scri-
A pio.

2
ptionis Character, non uno se habere, nec
potest, nec debet, modo, quin ergo, plerumq;
pro triplici Materia natura, est, vel humilis,
vel mediocris, vel grandis; dum vero hæc
dicendi genera, (ut ait Keckermannus) inter
se miscentur, sicut Musici Tonos miscent, mi-
xtus adpellari solet. Hanc materiam, vi-
ribus aptavi meis, idque, ut suadet Hora-
tius de arte Poet: v. 32.

Sumite materiam, vestris qui scribitis æquam
Viribus, & versate diu, quid ferre reculent,
Quid valeant humeri -

Hanc, inquam, enucleandam œcepi, non ut
debui sed ut potui, nullus dubitans, multos
hoc meum quodalecunque conamen, malignam
in partem interpretaturos, cum nullam exi-
stimem in lucem edi scripturam, cui nul-
lus quidquam plane contradicat, sed, ta-
men, ex adverso, jam ipsimet mihi im-
pense gratulor, de tot mihi benivolentium
benignitate, quibus ut placeam, unice de-
sidero.

MEMO

MEMBRUM GENERALIUS.

THESIS I.

Dleniorem *Stili* tractationem, antequam aggredimur, *distinctionem* sequentem, ceu perbreuem quendam *παροισκυσήν*, si pratermittimus, non inconueniens erit scilicet, *Stilum* nos primo *distingvimus*, tum pro ratione *Objecti*, seu *materiae circa quam versatur*, de quo nobis postea in Membro Specialiori, seu ubi de *triplici Stili Character*e agendum; tum ratione *scribentium*, vel ut ita dicam, ipsius *subjecti*, quomodo *Stilus* est, vel *Philosophicus*, vel *Poeticus*, vel *Historicus*, vel *Oratorius*, de quo postremo nobis nunc est sermo. Deinde *Stilum Oratorium* affirmamus esse, vel *dicendi*, vel *scribendi*, interim tamen, de hoc, non de illo, sequentia per pauca annotabimus.

THES. II.

Sic a cæteris, separato *Stilo* scribendi *Oratorio*, statim, juxta methodum usitatam, Definitionem ejusdem Nominalem exponamus: Descendit autem vox *Stili*, vel etiam *Styli*, a græco vocabulo $\sigma\tau\acute{\upsilon}\lambda\omicron\varsigma$, quod vicissim Beckmanus de originibus lingvæ latinæ, ab $\acute{\iota}\sigma\eta\mu\iota$, traditione græcorum deducit: erat, vero, *Stilus* teste Cicerone Turnebo, cæterisque instrumentum quondam, vel insculpendi ferreum, ceu multis ex locis, in Sacro Codice, videre est, vel scribendi osseum, aliis ligneum, cujus parte acuta, in tabellis cereis pugilaribusque suis scribebant; Obtusa, vero, scripta complanabant. De qua re quoque, non obscure memorat Plautus in Bacchidibus, dum efferre cito *Stilum*, *ceram*, *tabellas* jubet.

THES. III:

Jam varia, vocabuli ipsius *Stilæ* acceptio, enodanda venit, quia id, nunc propriam, nunc tropicam significationem,

nem, subire sivevit. Unde 1. *Stilus* apud Priscos quondam Romanos, κούριος & proprie appellatur *Columna*, vel quodlibet *acuminatum ferreum* vel *lignum*; De quo confer dictum illud Euripidis, σύλοι γὰρ ὄψεων εἰσιπαῖδες ἄρσενες: Hoc est: *Filii mares Columna sunt familia.*

2. Apud eosdem accipiebatur non solum pro *instrumento scribendi literario*, ut in thesi præcedenti jam jam diximus, sed & *bellico*, utpote muricibus, stimulis, sive machinulis ferreis, dolosis, tetragona formâ, quæ, in quâmcunq; incubuerint partem, unum, aut plures aculeos infestos, protendunt. Svetice Footanglar.

3. Genus est ipsum forma & modus *scriptionis: qua ratione*, Terentius in Prologo *Andriæ*, infert, *comædias Andriam & Perinthiam*, non adeo dissimili argumento, sed tamen dissimili oratione, factas esse ac stilo. Sic & Cicero orationes Attico stilo conscriptas esse pronunciat: Hinc *stilus pressus demissusque* vocatur, *stili acumen*, *stilus negligens & rudis.*

4. *Excercitationem scribendi involvit stilus* idque apud Cice-

ornem

ronem libro primo de Oratore cap. 33. *Stilus optimus ac præstantissimus dicendi effector ac Magister nuncupatur; & Quintilianus libro 10. cap. 3. Orationem nobis formandam esse, cum exercitatione seu stilo, innuit. Ad hæc Clarissimo olim; jam vero in cælis beatissimo Martino Miltopæo itidem stilus exercitatio vocatur, diligentiamque scribendi necessario requirit. Et hæc ultima acceptio, nobis, negotium potissimum, hac vice, faciescit, vel curæ cordique erit Synonyma, etiam vocabula stiloque æquipollentia, hic recensere nonnulla, eaque utilissima, nobis haud grave erit; talia, licet, ex præcedentibus reluceant perplurima: ut *Excercitatio scribendi facultas & ratio scribendi: dicendi Magister, effector ac opifex, exercitium scribendi: alias etiam dicitur peritia ac promptitudo scribendi; operatio & affectio rei Oratoria, & quæ sunt plura.**

THES. IV.

Hicce ita breviter delineatis, stilum sic definimus. *Stilus est facultas prompte decoreque consignandi scripto, quicquid animo concipitur*: Quam definitionem ut cæteras, Genere & differentiâ sequenti modo, fundatam volumus: Genere, quidem, dum dicitur *stilus, facultas*, seu modus & ratio scribendi. Quintilianus ait libro 2. institutionum oratoriarum cap. 7. *Lectionem solerter absolutam, comitari debere hanc facultatem scribendi, ut, quæ est, firmissimum genus dicendi*: ita, sane, sine hac, volubilis oris promptitudo, æstimationem mereatur nullam: Facultas, namque, *hec sola, Lydius ille lapis est, ad quem, notitiâ linguarum exigi debet ac referri*; vide plura hac de re ex Scheffero. Differentiam exprimunt verba sequentia, videlicet: *promptè decoreque*; &c. quæ distinguunt *stilum*, non solum *oratorium* a cæteris, verum & *oratoriam facultatem dicendi, a stile scribendi*: Hoc modo,

do, quatenus exempli loco, *stilus Philosophicus*, ut & alii, res & objecta circa quæ versantur, & quæcunque explicant, ea, modo saltem simplici, vel admodum subtili, aut vulgari, explicant. *Oratorius*, autem, verba habet exquisita, figuras tempestivas decorasque totius quoque factus est, ad majestatem vim & efficaciam. Sequitur jam, ut de ortu *stili* nonnulla agamus: Cicero, quidem, initium orandi conditoribus urbium ac legumlatoribus dedit, in quibus fuisse vim dicendi necesse est: sed mox, eam refutans sententiam, *cur tamen*, inquit, *hanc primam originem putent*, non video, *cum sint adhuc quædam vage*, & *sine urbibus*, ac *sine legibus gentes*, & *tamen*, qui sunt in his nati, & *legationibus fungantur*, & *accusent aliqua ac defendant*, & *denique alium alio melius loqui credant*. *Stilum*, itaque *ortum suum*, non contrariante Natura, ab hominum instituto originem ducere, vi & ope divina, nemo non affirmet; ratiocinio sequenti nixus; si, nimirum, *Nomina & Ethy-*

etnologia rerum, partim, ab ipsa natura, partim ab impositione fuere d
promptæ, necesse erit, vocabuloru
rerum elegantes structuras & *Stilus*
non unice a Naturæ fonte, sed, qua
maxime hominum solertiâ, quoque
riri; verum, autem, est prius, erg
& posterius.

THES. V.

Ex hisce prædictis, tria, jan
præcipue stilo operam navanti, nece
saria esse, sequitur: *Φύσις*, scil. *ἄσκη
σις*, & *μαθήσις*, Naturam, artem & e
cercitationem: Natura, a propitii N
minis benignitate, proficiscitur, &
imprimendum *Stili* habitum, vim o
rinet longe maximam, ceu mox pat
bit, ex paucissimis, in Thesi, de su
jecto *Stili* adferendis: Natura, ver
sine artis præceptis, erronea ac nesc
est, licet magni quidam viri, absq
artis Tyrocinio, naturæ habitu pro
divino, facultatem scribendi, consec
sint; nihilominus, si ad naturæ pr
claram indolem, accesserit ratio qu

dam conformatioque scribendi, tum demum, solidas certasque vires accipit *stilus*, utut præterea, & recte quidem, Cicero, *magnum huic operi in natura præsidium esse*, fateatur: *Artem*, tamen, certiozem esse ducem concedit; cujus rei veritatem testamur & nos, respicientes homines, vel artis doctrinæque expertes, nullis disciplinis excultos solius Naturæ benignitati confisos, quam miserè illi sese, cum aliquid scribere volunt, torquent, cruciant, affligunt; vel præceptis artium eruditos, qui normam sequuntur, intra præfinita legum spatia & terminos sese constringunt, facillique & certa via, metam, quam sibi proposuerunt, atsequuntur; non eo, tantum, nomine beati, quod in vecto curriculo versantur, sed, quod versari se in eo, bona ratione, & tanquam per ducem itineris & Mercurialem in viâ statuam, ipsi cognoscunt. Natura, sanè, sibi relicta, sæpè in errorem perducit, ars, autem rem penitus perspicere planequè cogno-

gnoscare, & certa, ab opinionis varietate, sejungere, scientiaque infallibili comprehendere quæque docet. Arte in *Stilo* excellentissimi evasere, viri, quondam Clarissimi, Cicero cæterique de quibus uberius paulo, in membro specialiori fiet mentio: Præcepta, hujus artis scribendi, singula, recensere, cum nimis prolixum foret, sicco prætereundum esse putamus pede; scil. quod minime nostrum sit propositum. Hactenus diximus, naturam incipere, artemque dirigere, jam, quomodo hæc omnia perficiat usus & exercitatio, dispiciendum venit; de hac Poeta Ovidius, ita:

Solus Et artifices qui facit usus erat.

Graviter ad hæc Orator, *Nec Imperatores, nec Oratores, quâmbis artis præcepta perceperint, quidquam magna laude dignum consecuturos fore, sine usu asseverat:* adhibens rationem, cum, scilicet, *ars, ab experimentis nata sit, Et in omni disciplinâ, minus valeant præcepta, quam experimenta.*

Exercitatio illa, jam nominata, le-
 ctionem, auscultationem, imitationem
 & diligentiam scribendi, omninò requi-
 rit: prioribus omissis, de ultimâ, seu scri-
 ptione crebrâ, verba facere nonnulla,
 conabimur; Ceu in quâ, haud paruum
 occupatus est *Stilus*, cum & scriptio-
 nem frequentem atque indefessam, *Stili*
 esse exercitationem, cæterarum omni-
 um maxime necessariam, dijudicet,
 Schefferus; Alii quoque clarissimi Au-
 ctore: scriptionem, stantes, in tan-
 tum lectioni præstare, in quantum Le-
 ctio auditioni; Quare, Cicero in Brut:
nullam rem, ait, ad discendum tantum pro-
ficere, quantum scriptionem. Et Fabius
 Libro I. Cap. 1. infert, *præcipuum in stu-*
diis esse profectum, & altis radicibus nixum,
scribere; illic enim radices, illic fundamenta
esse; Et Libro, præterea, 10: cap. 1. *E-*
loquentiam solidam atque robustam, non esse
pronutiat, nisi multo stilo vires acceperit;
 Hoc itidem monet Quintilianus Lib. X.
 cap. 3. *Scribendum, scilicet, quod sit, quam*
di-

diligentiſſimè, ad motâ ratione: ut, etenim terra altius effoſſa, generandis alendisquè ſeminibus fecundior ſit, ſic profectus, à ſummo petitus, ſtudiorum fructus & fundit uberius, & fidelius continet; Huic Quintiliani monito, ſe, obedientiam præſtitiffe reſtatur Atticus apud Ciceronem in Bruto; quâ occasione, Svetonius de Auguſto reſert, quod hic in Mutinèſi bello, inter medios belli furorès, ſtrepitus atq; tumultus, & legerit & ſcripſerit & declamaverit. Deniquè ſcribendum eſt etiam Optime, monente Fabio, lib. 10. cap. 3. & Plin. lib. 35. c. 10.

THES. VII.

Sic pro viribus tenuiſſimis, ſcriptio-
ne enucleatâ, nunc quoque de *Subjecto*,
Objecto, *Adjunctis*, & *Fine Stili*, ſuccinctè
ſolliciti erimus, eſt autem, *Stili, ſubjectum*
in hæſionis, ingenium humanum, cujus na-
tura, indolem facit facilem, de hiſce Pli-
nius, lib. 7. Epift. 9. ut, enim, terra, va-
riis multisquè ſeminibus, ita iſgenia
noſtra, nunc hæc, nunc illa meditatio-
ne, recoluntur; hæc de re fuſius conſu-
len-

lendus est Neuhusius. *Objectum Stili* idem est ac Orationis, quid enim *Stilus* nisi tacita Oratio, vel tacitus, inter absentes, sermo, vel præstantior sermone, ceu quo multa occultari possunt, quæ scriptione clarius apparent. Oratoris, autem, *objectum* cum sit res unaquæq; Græcis *ἐκαστο*: necesse est & *Stilum*, circa omnia occupari, tam divina, quam humana. *Adjuncta Stili* Oratorii, sunt ornamenta per plurima, eundem, præ cæteris *Stili* generibus condecorantia; ut sunt magnificentia, gravitas, splendor, majestas, vis & efficacia, ornatus, vigor, sicut dicit Seneca. *stimuli*, item Orationis *authoritas*; sic Cicero: Oratoris proprium esse copiosè compositequè dicere; Hæc, *Stilum* Oratorium, à cæteris, distinctum reddunt; hæc, totum *Stili* habitum, elegantissimè declarant. *Finis & Scopus Stili*, verbis innuitur in definitione hisce; *Consignare Scripto promptè, decorè venustequè omnia*; Sive, quod idem est, quomodò & dicit non nemo; *tabulam animi proponit Stilus*. Sic Ge-

neralia hæc, brevissimis & paucissimis indicasse, sufficiat, cum animus non fuerit in iis diu morari, sed viam saltem ad membrum sequens specialius præparare, ea breviter percurrendo, quæ ad accuratam *triplicis Stili Characteris* cognitionem, omninò, scitu necessaria, eandem illustrantia ac illuminantia videbantur, idq; inverso licet fecisse videar ordine, justo tamen, & rei naturæ convenienti, factum est, quid, enim, expedit nobis notitia *triplicis Characteris*? ubi ipsum *Stilum* ignoramus, quid sit, & quomodo definiatur; Qui proindè breviter (ut factum est) nobis expendendus fuit. Ut pote totum (analogicè sic dictum) antequam partium seu affectionum ejusdem mentio fieri potuit. Esto, itaque, membrum, pro modulo ingenii absolutum

GENERALIUS, sequitur

SPECIALIUS;

THESIS I.

Propriæ & præcipuæ Elocutionis Rethoricæ pars est ea, quæ tractat de *Orationis Characteribus & ejus affectionibus.*

De.

Desumpta autem est vox *Characteris*, ab animantibus, cerâ, vasis aliisque, quibus nota imprimi, aut insculpi, vel inuri, solet; ita Columella libro XI. cap. 12. *Nec minus, inquit, majora quadrupedia, Characterere signari debent*; Maro pro *Characterere Notas dixit*. Anacreonti *καραγμα* vocatur. Synonyma *Characteris* styli sunt, ἀρετὴ τῆς λόγου, εἶδος καὶ ἰδέα λόγου, i. e. *figura, genus & forma Orationis Herimogeni per similitudinem Character Orationis*; Est autem *Character*, (ut *pictura, rei imago*) est, inquam, *dictio similis rei, cujus nota est, substantia, quantitate, qualitate*, ut eum accuratius, cum Julio Scaligero definiamus; quam definitionem, illustrasse eum, descriptione *famae*, quæ apud Virgilium est, testis est, excellentissimus Wossius, in *Instit. Orat.* est, inquit, *in fama, substantia sua monstrum, est, Quantitas ingens, est qualitas horrendum*; rei dictio similis; Namque in hac voce *monstrum*, asperitas est, in hac, *ignes magnitudo*, in hac *horrendum*, sane horror.

THES. II.

Oritur, autem, *Character* ejusmodi *ditionis*, ex *materiarum* diversitate, quæ cum vario modo variet, necesse est & *Stilum* variari. Nam, ut huc referam verba Excellentissimi Wossii, *quemadmodum, alius ornatus Principi, alius privato, convenit, aliudque Schema militem, aliud mercatorem, aliud agricolam, aliud Philosophum, condecet, ita neque omnis materia eodem tractanda est modo.* Ita, cum verba sint signa rerum, Oratoris est rebus accommodare dictionem; sic causam tenuem, potissimum decebit genus humile, in causa gravi utemur genere Grandi, mediocri convenit Genus temperatum. Nec Solum, in diversis causis, diverso utimur Characterē, sed ut auctor est Fabius, etiam *in eadem Oratione, generā diversa locum habent*; Siquidem Orator, ad conciliandum mediocri, ad docendum humili, ad concitandum vehementi utitur Characterē. Dionys. Halicarnass. libro *διδασκαλικός*, dictionis characterem vult attemperandum esse qualitati, aliaque

sublimi, alia mediocri, alia humili exponenda esse *Stilo*. Cassiodorus, non necesse esse, inquit, unum *Stilum* sumere, cum *Personas varias* susceperimus; Ne scilicet, Ceumonet Theon de magnificis submissè, de parvis latè, de vilibus graviter disseramus. Horatius quoque jubet *Stilum* saepe vertere, prout postulare res, de qua agitur, videtur. Ad hæc omnia, ipse Cicero, à triplici *Charactere Eloquentem* definit, qui & subtilia humiliter, & magna graviter, & mediocria temperatè possit dicere.

THESIS III.
Character Stili triplex est, *Grandis* sive *sublimis*, *humilis* sive *tenuis* & *mediocris* imo, tria saltem esse dicendi genera, velexinde probo. Scil. cum tria præcipua sint *Oratoris officia*, docere, delectare, & flectere, ceu movere: humile in probando, Grande in flectendo medium v. in delectando, adhibeatur, necesse est. Plura qui statuunt, esse eadem, minus recte statuunt, idq; inductione rerum omnium, vel & à posteriori, stabilire possumus
 quip-

quippè cum nullæ dentur, res ad horum quoddam quæ referri non possunt; cæteraque omnia dicendi genera, sub his tribus contineri queant. Rectè, igitur, Aufonius

Trinum dicendi Genus est sublime modestum

Et tenui filo --- --- ---

Inquit. Injustè, autem, quatuor dicendi modos, constituit Aristot. lib. 3. Rhet. c. 4. ut & Hermogenes, cui septem dicendi formas ceu ideas numerare placuit, σαφήνειαν videl. μέγεθος κάλλος, γοργότης ἤθος, ἀλήθειαν, καὶ δεινότητα, cum, tamen, hæ omnes, *affectionum potius quàm Characterum* nomine veniant, ceu infra paulo fusius demonstrabimus. Falsò quoque Dionysius, septem *Characteres*, & Cicero quinque esse *Lumina verborum*, putavere, cum hæc omnia supradictis tribus, (ceu modo dixi) includi possint. Imò, divisiones hæ, etsi inter se differre videantur, re ipsa tamen cum usitata conveniunt, quâ tria dicendi Genera constituuntur; nam, ad *Grave dicendi Genus*, referri potest *ορκαυον*, illustre, magnū

atque plenum ; ad *intermedium*, id quod *probabile, suave, pulcrum & moratum* nominatur. Ad *tenue*, autem, quod alias *Latinum, planum dilucidum, breve velox*, appellatur.

THES. IV.

Justo igitur ordine de *Charactere sublimi & ejusdem affectionibus* nobis nunc agendum. Est, autem, *Character Grandis*, qui magna ex parte, proprio licet sermone constet, *tropos, tamen, figuras & Schemata*, habet crebriora ac vehementiora, ceteris copiosius amplificat, & quasi de industria ostentat ornatum. Insignitur & aliis nominibus cum Latinis, utpote, Ciceroni, *copiosus, magnificus, sublimis itemque ornatus, amplus, magniloquus, altiloquus, aliis magnus, altus, summus*, multis quoque plenus vel uber, imò & cornificio *Gravis*. Denique, Julio Scaligero, id ipsum dicendi genus, *Generosum* vocatur: Tum Græcis, & quidem Dionysio Longino, ὑψος, Marcellino qui Thucididis vitam scripsit ὑψηλός dicitur, Aristoteli ὄγκος quo non inflatio significatur, sed oratio-

tionis amplitudo. Nam utitur hac voce in bonam partem uti & Hermogenes. μεγαλοπρεπής ab iisdem vocitatur & ἀδρός, imo λόγος, quia eo plurimū uterentur homines disertī, unde & facundus Atlantis Nepos λογία nomen indeptus est. Insuper nominatur & σεμνός, quæ vox honoris ac pompæ plenum significat. Atque eidem Hermogeni, non semel vocatur ἀξίωμα quia magnitudo orationis non debet esse expers dignitati.

THES. V.

In quolibet *Charactere*, seu unaquaq̃ figura 3:º consideranda est *Res*, deinde, *verba*, & *compositio*. *Res* quibus convenit *Character Grandis* sunt *sententia* de DEO & *rebus divinis*, quæ duplices, aliæ Poëticæ voluptatem habentes: aliæ, vero, quæ in civili Oratione locum habent quæ vel sunt Philosophicæ, vel Theologicæ, quæ ex sacro hariuntur fonte. Præterea, sunt *sententiæ Graves*, de *rebus naturalibus*, sed *magnis, inusitatis* ac *raris*, ut *fulmine*, *terremotu*, & *similibus* ac ultimò, *civiles*; *Verba*,
 seu

seu voces *Magnifici Characteris*, sunt undecim generum: seu (α) λέξεις πετραμμένα, voces *translate*, (β) σύνθετα ὀνόματα, quæ Aristoteles Lib. 3. Rhetor: διπλῶν nominat, Cicero appellat ex *Conjunctione facta*, item *verba juncta*. (γ) λυθέντα, seu *soluta*. (δ) ὀνοματοποιηθέντα *facta* (ε) *Allegorica*; (ζ) Sextum locum sibi vendicat *succincta verborum brevitatis*, seu *verba ad affectum precisa*. (η) *iterationes* (θ) *Obliquatio*. (ι) ἡ ὁμοιότης τῶν ὀνομάτων. (κ) *Epiphonematica* (γ) *Poëtica* vel in μεταθέσει seu *transpositione*, vel in μιμήσει seu *imitatione*. *Compositio* denique *magnifica*, fit 7. modis, 1. *ratione Numeri*, quem studiosè consecretatur: imprimis, autem, in eo commendantur *Dactyli*, *pæones*, & *pedes*, qui minimum ab iis abluunt. *Damnantur* vero *crebri Spondæi*, *Jambi*, *Trochæi*, vocesque omnes *Brachysyllabæ*, 2. *Magnitudine membrorum*. 3. *Oratione circumducta & accumulata*. 4. *Asperitate Compositionis*. 5. *Ordine & Structura*, tam *verborum*, quam *particularum*. 6. *Figuris*, & 7. *concurſu vocali-*

calium. Horum quodque, materiam satis amplam, amplè disputandi, nobis præberet, si ita ferret tempus, vel facultas mea; sed instituti rationem habens, nolo in his prolixior esse, contentus, interim, omnia, perbreuiter recensuisse.

THESIS VI.

Cum autem teste Gellio singulis Orationis virtutibus, *vitia agnata sint*, pari numero sunt, quæ earum modum & habitum simulachris falsis ementiuntur; sic, plerumque, sufflari atque tumidi, fallunt, pro uberibus; Iqualentes & jejuni dicti, pro gracilibus, incerti & ambigui, pro mediocribus; Opponitur itaque inprimis *forma discendi Grandi, Forma frigida, pinguis ac tumida*. Quæ & ipsa in tribus spectatur, in *sententiis*, si nimis *hyperbolicæ* sint, aut si de parvis rebus loquamur, tanquam de maximis; in *Verbis*, si voces *barbaræ & obsoletæ*, vel *peregrinæ*, Metaphoræ grandes tragædiis minus convenientes adhibentur. Denique na-

scitur frigus e *compositione*, Vitiosi itaq; in hoc genere sunt tumidi & inflati, qui nimis grandes videri cupiunt, qui nihil proprie efferunt, sed plurimas habent periphrases & prodigiosas metaphoras.

THESIS VII.

Pergo ulterius ad *tenuem scribendi Characterem*, pro viribus declarandum, qui, Dionysio Halic: ἡ λιτὴ λέξις vocatur; Latine, autem, *subtilis, submissus, attenuatus*, fortassis & recte *deductus*, quomodo Maro in Eccllogis dixit: *deductum Carmen*. Definitur *Humilis Character*, qui *supra quotidianam loquendi consuetudinem non assurgens, verborum proprietatem amat, Tropos & figuras non omnino secludit, sed parcius iisdem utitur, Nihil admodum amplificat, prudenter & ordine, de rebus disputat, nec ferè a proposito digreditur. Periodis etiam brevioribus constat. Consistit hæc dicendi forma, itidem, in Compositione, verbis & rebus. Res itaque in hoc Characterem, sunt humiles, convenientes maxime Epistolis,*

Verba usitata ac communia, in quibus proprietas, perspicuitas, evidentia & probabilitas elucere debet. Compositio est liberior à numerorum vinculis: magnitudinem membrorum & concursum vocalium vitat. apostrophen, certe, prosopopœjan, aliaque vehementiora schemata, relinquit Stylo grandi. Fugienda in eo cola magna. Tenui Characteri est vitium vicinum, forma arida, jejuna ac sicca, quæ & ipsa spectatur in sententiis, verbis & compositione. Sicca est sententia quæ immittit rem. Ut (exemplum huc referam Excell. Wossii) *si olim Romam quis appellasset, Latii, vel etiam Italia caput, quæ rectius caput orbis dicebatur.* Verba jejuna sunt ea, quæ mentem dicentis non exprimunt. Compositio arida est, quæ commata adhibet frequentiora: Exemplum rei esto Hippocrates. Hanc mutilam compositionem amaverat nonnullis in locis Tacitus, ut monet Cæsar Scaliger. Aridum & ficcum hunc characterem, sic declarat Cornificius: *Qui non possunt in facetissima, verborum attenuatione, commodè versari, ve-*

niunt ad aridum & exsangue Genus Orationis,
quod non alienum est exile nominari.

THES. VIII.

Deniquè, de *Charactere mediocri*, pauca movere animus est, qui inde sic appellatus, quod mediam inter humilem ac grandem obtineat naturam, qui & à Thrasymacho Calcedonio, primum dicitur institutus, inchoatusque; à Platone, verò, atque Isocrate expolitus, ac demum à Demosthene consummatus, in quo, neque vis & copia est *Characteris grandis*, neque acumen *humilis*; i. e. neque majestatem verborum habet, aut gravitatem illam sententiarum, quæ in grandi est, neque est subtili ac pressâ Oratione limatus, aut facetus, florens leviterque ornatus, cujusmodi est *Character humilis*, sed est genus in confinio grandiloqui ac infimi constitutum, mediocres sententias lectiori sermone designans: nec aspernatur figuras, nec multum figuratum est. Numeros adhibet, sed crebrius quam *humilis*, verecundius, quam *Grandis*. Imo;

copiosus est quidem & tropis abundans, sed tamen in amplificando, aliquantulum, intra Grande Genus resistit. *Mediocri Characteri*, opponitur *fluctuans & incertus*: de quo sic Cornificius, qui in *mediocre Genus Orationis profecti sunt*, si pervenire eo non poterunt, errantes perveniunt ad *confine genus ejus generis quod appellamus fluctuans & dissolutum*, eò quod sine nervis & articulis fluctuat huc & illuc; nec potest confirmare & viriliter se expedire.

THES. IX.

Haecenus de *triplici Characteri*, vitiisq; his oppositis, verba fecimus, jam, epilogi loco, ceu promisimus, *Characterum* cujuslibet affectiones praecipuas enumerabimus: gaudet autem *character grandis*, seu *magnificus suis affectionibus*, gravitate, ceu quã rationem habet ad substratam materiam gravem, venustate, eminentia, amplitudine, dum in eo ampla elucet verborum structura, Tropi adhibentur vehementiores, metaphoraë, allegoriaë, emphasis, hyperbole, ἐν φημισιὺς,

Schemataq; graviora. *Magnificentia* denique Character hicce constat, unde & *magnificus* appellatus. Affectio hæcce, præcipuè, respectum habet ad personam dicentem, sivè oratorem ipsum, qui omninò gravis erit, dummodo in hoc dicendi genere graviter dicat. Cum autem occupati fuerint in eo olim hodieque viri excellentissimi, nolo in iis esse prolixus, sufficiat indicasse, Auctores sequentes gravissimos, qui non latinæ modo puritate & venustate cæteris præcellunt, sed insuper omni cultu atque magnificentia stili eminnere & etiamnum exsplendescunt quorum in apice memorandus si quisquam alius est *Cicero, Florus, Livius, Salustius, Tacitus, Seneca*, cæterique.

THESIS X.

Partes ac affectiones renuis dictionis præcipuæ sunt quatuor. Quarum prima est *puritas*, quæ ipsa non quidem nitor est orationis, sed potius nuditas qua

qua nihil admiscetur ornatus. Altera
 virtus est perspicuitas. Observandum
 de cætero, perspicuitatem orationis fi-
 eri non solum cavendo vocabulorum,
 Homonymiam & Amphiboliam senten-
 tiarum, sed & adhibendo verba quo-
 tidiana, propria & usitata. Deinde,
 monente sic Aristotele lib. 3. Rhetor:
(Oratio perspicua redditur, si particula præ-
positiva & postpositiva orationem recte di-
stinguant. Nam illarum ea Natura est, ut
una prolata, alteram auditor expectet: eo-
que ita reddi debent quomodo Natura postu-
lat. Tertia est evidentia, materiam sub-
 stratam claram reddens, dilucidans ac
 veluti ante oculos ponens. Ea cum aliis
 modis fit tum imprimis ἀκριβολογία, si-
 ve accurata rerum expositione, qua ni-
 hil redundat nihil deest. Quarta & ul-
 tima est probabilitas, cujus beneficio fa-
 cile creditur oratio. Charactere hocce
 humili usi fuere, ut nos docet Vossius,
 Cicero in Epistolis & Dialogis, Terentius,
 ad hæc Plautus, Cornelius Nepos, Aurelius

Victor, Suetonius, Julius Caesar, &c. Proprietates denique: *medii Characteris*, quas & antea nominavimus sequentes sunt: *Venustas, suavitas, pulchritudo, urbanitas, Romanus pudor, lascivo.* Medio in isto Characterere verlati fuere Auctores, supradictis, tam ætate, quam *Sitilo* proximi: *Quintillianus, Agellius Q. Curtius, Vellejus Paterculus, Plinius, Justinus, Macrobius* & iterum *Cicero*: sitto jam, & quod reliquum est, Te Lector benevole, rogo, hisce contentus esse velis rudioribus, licet. Brevitatem, præterea, meam excusabit, cum in hisce peritia levior, tum propositi ratio, interim, conatibus hisce meis save

& vale!

SOLI DEO GLORIA.

Cum de triplici scribendi genere
*Dissertationem suam egregiè concinnatam
publico discursu defenderet.*

Studiosus Juvenis
DN. MAGNUS AURICOLA,

*S*cribere quid deceat calamo depingis acuto
Unde tibi laudē gloriāq; acqviris opimam,
Perge velut pergis, plures depromere fœtus
Ingenii: ut niveus tibi surgat honosq; decusq;
Serta virentia dum nectet tritonia Pallas,
Tempora que cingent ceu pramia larga labo-
rum.

*Properè quidem sincero tamen
affectu adjecit*

M A. Hasselqvist/ Jun.

*M*är som ett ljust Fing nå stoort af värde
värde ar/
Så är det mehra rare och meyr at undra på/
Ehen stora Dygd som det af GUD så kunnat få
Då man af det som stoort syns / mindre nytta
märcket er:
Wien

Men som ey dygd är tung och Lärdom swår at bära/
Så fins i mindre krop/ än mängen hoppas ha
Så stor förståndigheet som större ålder dra
Man åsta ey har sedt/ och sig än måste låra/
Herr Author i sit Wårck här synns/ of det wissar/
Mehr än iag lästwa kan med några swånstka raar/
Han för sin lagde stijt et billigt looford haar/
Ej Wårcket allgemehnt sin snälla Wårstar priisar.

Således sågnar sig Swer sin
Wåns fort komst
ERICUS TUFWA.

Ad Præstantissimum & Politissimum
DN. RESPONDENTEM,
Amicum honorandum.

Elegantissime sane hæcce verba citante Ci-
cerone, protulit Poëta Ennius
- - - Concedat laurea lingvæ,
Quibus verbis quid aliud innuit laudatif-
simus Poëta quam nullum unquam honorem
ne quidem militarem lauream majoris esse æ-
stimationis Eloquentia, illa rerum humana-
rum Regina civitatumque domina. Hac enim
gaudentes, sese omni tempore supra reliquos
mortales extulerunt qui non modo inter æqua-
les

les suos floruerunt & amicitiam eorum o-
uuium meruerunt quâ condimentum vitæ est,
sed quoque in omnem posteritatem immortale
sibi comparare nomen; Quod nulla tempo-
rum historie non satis abunde probant. Vi-
deris mihi Eruditissime Dn. Respondens,
hoc accurata, mentis trutina expendisse dum
nomen tuum declaraturus dignum erudito-
rum numero præ aliis materiam dissertatio-
nis ex mediatullo seligisti, eamque ejusdem E-
loquentiæ lucæ adeo collustrasti ut amplius
ne mini non constet ingenii agrum assidue co-
lentes vel Tuo insigni exemplo semper de spe-
rato fuctu esse posse certos, Teque in hoc non
perfunctoriam meruisse laudem. Gratulor er-
go Tibi Amice delectæ ingenii felicitatem &
prosperum studiorum successum, Gratulor no-
stræ nationi de tam honorabili membro, Gra-
tulor denique mihi de amico fideli. Faxit
D. O. M bene cœpta tua & egregie continu-
ata studia ad habitum brevi perducautur, &
omnes Tibi bene cupientes inde capiant soli-
dum gaudium interquos se semper numerabit.

officiociss.

CARL. LAURENTZ.

Pereximie

DN. RESPONDENS,
Conterranee & Amice sin-
gularis.

Omnes sinceri & pii homines cum aliquid boni amico & præsertim conterraneo accidit, læto animo gaudent, sic Pereximie Dn. Patriota, tanto tuo in studiis audito progressu maxima lætitia affectus tui; Cum doctam dissertationem de stilo ejusque triplici caractere, publicè examinandam in lucem protrahas, propterea gratulor tibi & voveo, ut DEUS T: O: M: tua incæpta secundet, ac tibi amplum scientiæ & doctrinæ cumulum, addere velit, ut demum in laboris præmium, lauream honoris consequaris, Vale;

Gratulabundus posui

OTTO FLOOR,

Helf. Nyl.

*Ad Iuvenem artium liberalium dotibus
conspicuum,*

DN. MAGNUM AURICOLAM,
Conterraneum honorandum dum suam
de STILO ejusque triplici caractere
defenderet sententiam.

Bene dixit quidam veterum, Ars non ha-
bet osorem nisi ignorantem; nam
quis mortalium is est, nisi mente captus fue-
rit, aut literas omnino ignoret aut spernat,
qui artes liberales, earumque cultores odio
prosequatur. In eorum vero numero qui li-
teras maximi faciunt te amice optime inde-
niri minime dubito, cum & hoc ipsemet satis
suffICIENTERQUE comprobet dum materiam sub-
limem scilicet de Stilo defendere paras. Gra-
tulator itaque egregia ingenii tui dona, qua
te ad praecleara quaevis appetenda incitarunt,
DEUM quoque T: O: M: humilimis solli-
citabo precibus dignetur benedictionem studiis
tuis largiri, ut in summi sui nominis glo-
riam, reipublicae emolumentum, tuum tuorum-
que gaudium ac solatium vergant.

haec pauca gratulabundus
adjecit

BENED. KROOK,
Nyland.

Sin Högåhrade Her Landzman
Ehreborne och Wällärde

Herr MAGNO AURICOLÆ,
Des Berömlige i Booklige Konster/
nu i synnerheet wid sin med stor flit och Iär-
dom sammanskrefne Disputations förswa-
rande/ utwijste/ gjorde framfleg/
således.

113

SONETTO.

En på Parnassi klint wil Konstgudinnan söka/
Och wäg til Helicon sig så fast den än lång/
Sampt wid des bõriand' båd' beswärtlig är
och trång/

Han Siåle. Sohlens Ljus en dunkla bõr men öka/
Det har Her Landzman min och giort samt en
at frõka

För sig nu hållet swårt/ från bõrjans swåra gång/
Til en med Roser strödd/ och där de Musers
Sång/

Hoopstämna en han wist årh Dnygd sit Offer röka/
Dy lär wist Phœbus sielf och Pallas bägge wela
Hans wälförtienta Lõhn med stor förmon
urhela/

Är honom en långt til/ ja Fama god och snåll/
Sin Mun bereder at om honom tala wäll/
Besfordrand' honom här til ett berömligt Dyckte
Som warar sedan Siål och Kropp är söndernycte.

Wälment Gratulerar

ANDR; IGNATIUS. And. Filius.
Helsingf. Nyl.